

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN SİYASAL KATILIM DAVRANIŞLARI: 29 MART 2009 YEREL SEÇİMLERİ, BALIKESİR ÖRNEĞİ

POLITICAL PARTICIPATION BEHAVIORS OF STUDENTS OF UNIVERSITY: LOCAL ELECTIONS OF 29 MARCH 2009, EXAMPLE OF BALIKESİR

Doç Dr. Cevat ÖZYURT

Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesi
İlköğretim Bölümü Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı

ÖZ

Problem Durumu: Genel seçmen kitlesi içindeki oranı her seçim döneminde artan üniversite öğrencilerinin yerel seçimlere katılım kalıplarının ve düzeylerinin tespiti önemlidir.

Araştırmanın Amacı: Bu çalışmada, çeşitli faktörlerden hareketle, Balıkesir Üniversitesi öğrencilerinin siyasal katılım kalıpları ve 2009 yerel seçimlerine katılma düzeyi belirlenmeye çalışılmıştır.

Yöntem: Ampirik nitelikli bu çalışmada veriler anket tekniğiyle elde edilmiştir. Araştırmanın evrenini Balıkesir il merkezindeki yaklaşık 15.000 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleminde 421 öğrenci yer almıştır.

Bulgular ve Sonuçlar: Üniversite öğrencilerinin yerel seçimlere katılımı, genel seçimlere katılımından düşüktür. Öğrencilerin seçimlere katılımı diğer seçmenlerin genel katılımından ve gençlik katılımından düşüktür. Araştırma, öğrencilerin yerel seçimlere katılım düzeyinin düşük olmasının, “siyasete ilgisizlik” olgusuna değil, “istem-dışı katılımsızlık” olgusuna bağlı olduğunu göstermektedir.

Öneriler: Araştırmada elde edilen bulgular sonucunda, “cinsiyete”; “anne babanın oturduğu yerleşim yerinin büyüklüğüne”; “anne-babanın gelir durumuna” bağlı olarak üniversite öğrencilerinin seçimlere katılımı konusunda, sosyal bilimcilerin ve araştırmacıların mevcut yargılarını gözden geçirmeleri önerilmekte.

Anahtar Kelimeler: Siyasal Katılım; Üniversite Öğrencileri ve Siyasal Katılım; Gençlik ve Siyaset; Siyaset Sosyolojisi

ABSTRACT

Status of the Problem: It is important to determine the patterns and levels of participation of university students who ratio has been increasing gradually in the group of general elector in the local elections.

Goal of the Study: In this study, based on several factors, it is attempted to determine the political participation patterns and participation of students of Balıkesir University in the general elections of 2009.

Method: Data in this research with empirical nature is obtained via survey. Population of the research consists of approximately 15.000 university students in the provincial center of Balıkesir. In the sampling of the study, 421 students are involved.

Findings and Results: Participation of university students in local elections is lower than their participation in general elections. The study indicates that the reason why the participation level of the students in local elections is lower does not lie under the concept of ‘non-interest in politics’ but ‘involuntary participation’.

Suggestions: As a result of the findings obtained in the study, it is suggested that social scientists and researchers should review the existing judgments on the participation of the university students in elections depending on ‘gender’, ‘the size of settlement where parents reside’ and ‘income status of parents’.

Key Words: Political Participation; University Students and Participation; Youth and Politics; Sociology of Politics

1. GİRİŞ (SİYASAL KATILIM: KAVRAM, TÜRLER VE FAKTÖRLER)

Siyasal katılım kavramı, mevcut siyasi durumun devamlılığı veya değişimi yönünde etkide bulunmayı amaçlayan her türlü vatandaşlık eylemini ifade eder. Crick (2008: 672)'e göre kavram siyasi “karar alma süreçlerine dahil olan bireylerin ve grupların sayısını ve yoğunluğunu ifade eder”. Geniş anlamda siyasi katılım, siyasi karar almanın yanı sıra bürokrasiyi ve kamu hizmetlerinde çalışmayı da kapsar (Duran, 2005: 132). Kavram vatandaşların siyasi sistem içindeki “durumlarını, tutumlarını ve davranışlarını belirleyen” bir niteliğe sahiptir. Seçimlere katılma bir siyasi katılma davranışı olmakla birlikte, siyasi katılma seçimlere katılma eylemine indirgenemez (Erdoğan, 1999:5; Sarıbay, 1998: 69). Ancak seçimler, temsili demokrasinin gerekli koşullarından biridir (Heywood, 2007: 332). Siyasi katılım kavramı kamusal/siyasi işlere yönelik “ilgi”, “bilgi” ve “tutum”u içeren geniş bir alanı kapsar (Turan, 1976: 131; Kışlalı, 1987: 357).

Demokratik toplumlarda ve ulus-devletlerde yöneticiler meşruiyetini halktan alırlar. Seçimler, temsili demokraside meşruiyet sağlama aracıdır (Heywood, 2007: 353). Demokrasi tarihi veya ulus-devlet tarihi bir bakıma siyasi katılma tarihi olarak okunabilir. Bir ülkede seçimlere katılım oranı o ülkenin demokratikleşme düzeyinin en önemli göstergeleri arasında yer alır (Sarıbay, 1998: 69). Bu nedenle, ileri düzeyde demokratikleşme hedefi olan ülkeler vatandaşların siyasi katılımını artırmanın yollarını aramaktadır (Heywood, 2007: 43; Gözübüyük, 2000: 25).

Demokrasi, tek bir ilke üzerinden tanımlanacak olursa, “ortak kararların alınmasına eşit katılım” denebilir. Bu tek ilke açıldığında, “halk denetimi” ve “siyasi eşitlik” demokrasinin iki temel ilkesi olarak belirlenebilir (Beetham, 2008: 7-9). Siyasi eşitlik, kamusal kararların alınmasında vatandaşların tamamının eşit olduğunu ve eşit imkanlara kavuşturulması gerektiğini imler. Ancak siyasi katılımın bir de öznel boyutunun olduğu unutulmamalı. Siyasi katılım alanında yeni normatif eşitsizliklerden söz edilmektedir. Örneğin işi gereği sürekli uzak yerlere seyahat halinde olan kişinin oy verme hakkını kullanma konusunda, düzenli olarak belli bir yerde çalışan insanlarla eşitliğinden söz etmenin mümkün olmadığı düşünölmeye başlanmıştır. Siyasi katılım konusunda eşitlik imkanlarının ileri düzeye taşınması, şüphesiz, eşitsizlik durumunu tamamen yok etmeyecektir. Kişilerin “beceri” kapasitesi, sağlanan hakların kullanılmasında önemli bir etken olmaya devam edecektir (Poggi, 2007: 193; Kourvetariz ve Dobratz: 2004: 76).

Siyasal Katılım Tipleri: Katılım¹ araştırmalarında yaygın olarak siyasal katılma olgusunun iki biçiminden (geleneksel/eski, geleneksel olmayan/yeni) söz edilmektedir. Günümüzde bu adlandırmanın yerini modern ve post-modern ayrımına bırakması gerektiğinden söz edilmektedir. Yeni yaklaşıma göre, katılımın modern formu temsiliyetçi katılımı ve doğrudan katılımı ifade etmekte, post-modern formu ise dijital katılımı ifade etmekte ve interneti siyasetin yeni alanı ve aracı olarak görmektedir (Griffin, 2005: 153).

“Geleneksel”, “geleneksel olmayan” ve “post-modern katılım biçimlerinin özellikleri kısaca şöyledir:

Geleneksel Katılım: Bu katılım biçimi, siyasi konulara ilgi duymakla başlayıp, siyasal partilerde ve diğeri siyasi örgütlerde aktif görev almaya kadar uzanan geniş bir yelpazeye sahiptir (Turan, 1976: 71). Geleneksel katılım biçiminin en yaygın ögesi oy verme davranışıdır. Bunun nedenlerinden biri kolayca yerine getirilebiliyor oluşudur (Powell, 1990: 152). Oy verme davranışı her toplumda eşit anlamlar taşımasa da, vatandaşlarına oy hakkı vermeyen hiçbir ulus-devlet yoktur. Oy verme davranışının yanı sıra geleneksel katılım biçimlerinin diğeri unsurları; seçim kampanyalarına aktif olarak katılmak, siyaset ve seçim konusunda başkalarıyla konuşmak-tartışmak, siyasal partilere üye olmak, siyasi alanda etkinlikte bulunan dernek vb.’ne katılmaktır (Çukurçayır, 2004: 49). Farklı katılım kalıpları ortaya çıkmış olmasına rağmen, geleneksel katılım kalıpları varlıklarını devam ettirmektedir. Bu katılım tipi, siyasal alanda kendini ifade etmenin legal boyutunu oluşturur. Siyasal etkinliği siyasal partiler eksenli olarak algılayan vatandaşların siyasal katılımı geleneksel tip içinde gerçekleşir. Geleneksel siyasal katılım, önemli bir bütünleşme aracıdır. Siyasal kararların alınma sürecine doğrudan veya temsilcileri aracılığıyla katılanlar, bu kararların doğrdukları yükümlülükleri de daha kolay benimseyeceklerdir (Beetham, 2008: 12).

Geleneksel Olmayan Katılım: Geleneksel katılımın siyasal erkten talep edilenleri beklenen düzeyde gerçekleştirmeye yetmediği veya siyasal erkin toplumsal tabakaların isteklerine yabancılaştığı düşünüldüğünde, vatandaşlar farklı siyasal ifade biçimleri bulmuşlardır (Dirlik, 2008: 67). Bildiri dağıtmak, siyasal amaçlı dilekçe vermek, gösteri/miting/nümayişlere katılmak, öğrenci eylemleri, sivil itaatsizlik, şiddet eylemleri, isyan ve devrim girişimleri geleneksel olmayan katılım kalıpları arasında en önemlileridir (Kapani, 1988: 132, Erdoğan, 1999: 8; Kourvetariz ve Dobratz: 2004: 84-9). Bu katılım tipi vatandaşların siyasal olarak kendini ifade etmelerinin hem legal hem de illegal yollarını içerir. Siyasal sisteme parti yoluyla katılmanın dışında alternatifler sunar. Sınıf temelli ekonomik

¹ Bu araştırma metninde “katılım” kelimesi, siyasal katılımı ifade etmektedir.

hedefleri olan, devrim veya başka yollarla siyasal iktidarı ele geçirmeye çalışan “sosyal hareketler”, siyasal katılımın geleneksel olmayan tipi içinde yer alır (Çetinkaya, 2008: 34; Tilly, 2008: 17).

Post-modern Katılım: Vatandaşların internet üzerindeki siyasal etkinliklerini kapsayan bu katılım biçimi, “dijital katılım” olarak da adlandırılmaktadır (Griffin, 2005, 153). Cep telefonu aracılığı ile gerçekleştirilen siyasal katılım da bu grupta yer alır. Post-modern katılımın üç önemli boyutu vardır: internet, sivil toplum ve yeni sosyal hareketler. Birinci boyutta internet ortamındaki protesto etkinliklerine katılmak, internet ortamında örgütlenmek, internet üzerinden dayanışma ve yardımlaşma gerçekleştirmek vb. yer alır. İkinci boyutta sivil toplum kuruluşlarına üyelik yer almaktadır (Erdoğan, 1999: 10). Üçüncü boyutta ise tek sorun temelli “yeni sosyal hareketler” içinde sempatican veya aktivist olarak etkinlikte bulunmak yer almaktadır. Post-modern katılım kalıpları siyasetin anlam ve alanının yeniden tanımlanmasını gerekli kılmıştır (Melucci, 2004: 281). İletişim imkanlarındaki gelişmeler, sosyal hareketler içinde gerçekleştirilen sosyal katılımı dönüştürerek, siyasetin alanını genişletmiştir (Tilly, 2008: 151-6). Post-modern siyasal katılımın alt biçimi olan yeni toplumsal hareketler kişisel ile küreseli birleştirir; insan ve dünya sorunları üzerine bir siyaset üretir. Bu alanda en büyük katılım, orta sınıftan, akademisyenlerden, öğretmenlerden ve öğrencilerden gelmektedir (Bilton, 2008: 209-210). Postmodern katılım kalıplarının önemli özelliklerinden biri “esnekliktir”. Esneklik, sürekli olarak yeniden biçimlenen dünyayı anlamayı kolaylaştırır. Diğer yandan esneklik, farklı sorunlar etrafında örgütlenen hareketler arasında ittifaklar kurulmasına imkan verir (Dirlik, 2008: 69).

Yukarıda siyasal katılımın üç türü hakkında bilgi verilse de, bu araştırma geleneksel katılım türüne ve bu tür içinde oy verme davranışına odaklanmaktadır. Oy verme davranışlarının analizi, siyasal katılım analizlerinin en yaygın biçimidir (Heywood, 2007: 358).

Siyasal Katılımı Belirleyen Faktörler: Siyasal katılım araştırmalarında katılımı belirleyen bağımsız değişken olarak genellikle (1) *cinsiyet*, (2) *yaş*, (3) *eğitim*, (4) *anne-babanın eğitimi*, (5) *yerleşme biçimi*, (6) *meslek*, (7) *gelir düzeyi*, (8) *medeni durum* belirtilmektedir (Kışlalı, 1987: 358-; Turan, 1976: 75-; Lipset, 1986: 171). Bu faktörlerin yanında Çukurçayır (2004: 71-74) (9) *örgüt üyeliği* ve (10) *kitle iletişim araçlarını takip*; Kourvetariz ve Dobratz (2004: 78) (11) *din*, (12) *etnisite* (13) *ırk* (14) ve *sosyal sınıf*; Zenginkuzucu (1998: 49-52) ise *bölgeyi* siyasal katılımı etkileyen önemli faktörler arasında görmektedir.

Bilim adamları ve siyasal araştırmacılar bu faktörler içinde erkeklerin, orta yaş kuşasının, eğitim düzeyi yüksek kişilerin, eğitim düzeyi yüksek anne-babası olanların, gelir düzeyi yüksek olanların, kentlerde oturanların, işverenlerin, büro çalışanlarının, devlet memurlarının ve evlilerin siyasal katılımının yüksek olduğunu belirtmişlerdir.

2.METODOLOJİ

2.1. Araştırmanın Amacı

Araştırmada, Balıkesir Üniversitesi öğrencilerinin siyasal katılım kalıplarının, 29 Mart 2009 yerel seçimlerine katılım düzeylerinin; seçime katılma ve katılmama nedenlerinin ve yerel yönetimlerden beklentilerinin tespit edilmesi ve çeşitli faktörlere (öğrencilerin cinsiyeti, yaşı, okudukları sınıf, okudukları okul, okulun bulunduğu yer, kaldıkları yer; anne-babalarının yaşadığı yer, anne-babalarının yaşadığı yerin nüfusu, ailelerinin gelir düzeyi, anne-babalarının eğitim durumu, 2004 yerel ve 2007 genel seçimlerinde oy kullanma durumları) göre incelenmesi amaçlanmıştır.

Bu araştırmada Balıkesir Üniversitesi öğrencilerinin siyasal katılımı, “geleneksel siyasal katılım” çerçevesinde incelenecektir.

2.2. Veri Toplama Teknikleri

Araştırmada iki çeşit veri kullanılmaktadır. Teorik veriler, literatür taraması yoluyla; araştırma alanı ile ilgili veriler, anket tekniğı ile elde edilmiştir.

Araştırma anketinde yer alan soruların bir kısmı “siyasal katılım” ve “seçimlere katılım” olguları üzerine, literatür taraması ve ön-gözlemler sonucu kurulan hipotezleri test etmeye yöneliktir. Diğer sorular ise herhangi bir hipoteze veri sağlamadan, sadece konunun belli boyutlarında betimleme yapmaya yöneliktir.

Bu araştırma, hem betimsel hem de açıklayıcı niteliklere sahiptir. Ancak anket verilerinin gözlem, görüşme gibi veri toplama teknikleriyle desteklenmemiş olması, açıklayıcı boyuttaki verilerden hareketle genelleme yapmayı güçleştirmektedir.

Uygulanan ankette toplam 39 adet kapalı uçlu soru yer almıştır. Anket soruları hazırlanırken Necatibey Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliğı III. Sınıf öğrencileriyle ön-görüşme yapılmıştır. Daha sonra pilot uygulama yapılarak, soruların işlerliğı kontrol edilmiş ve gerekli düzeltmeler yapılmıştır.

Okullarda ve öğrenci yaşam alanlarında uygulanan araştırmada, anket sorularına içtenlikle yanıt verme olasılığını yükseltmek amacıyla, ankete katılanlara (katılımcılara²) siyasal eğilimlerini, parti ve aday tercihlerini ortaya çıkaracak tipte sorular sorulmaması yoluna gidilmiştir.

2.3. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Balıkesir Üniversite'nin Balıkesir merkez ilçesinde eğitim veren 5 fakülte (Necatibey Eğitim Fak., Fen Edebiyat Fak., Mühendislik ve Mimarlık Fak., İktisadi İdari Bilimler Fak., Güzel Sanatlar Fak.); 3 yüksek okul (Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Y. O., Sağlık Y. O., Beden Eğitimi ve Spor Y. O.) ve 1 adet Meslek Yüksek Okulu (Balıkesir M. Y. O.)'nda okuyan 15.308 öğrenci araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Araştırma örneklemini, okullarda ve öğrenci yaşam mekanlarında (öğrenci yurdu, okul kantini, cafe vs.) tesadüfi olarak belirlenmiş, oy kullanma hakkı olan 421 öğrenciden oluşmaktadır.

2.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırmada elde edilen sonuçlar 2008/2009 yılında Balıkesir Üniversitesi'ne bağlı, Balıkesir merkez ilçede bulunan 9 okulda okuyan öğrencilerle ilgilidir. Balıkesir Üniversitesi'nin Balıkesir'in çeşitli ilçelerinde fakülte ve meslek yüksek okulları bulunmaktadır, bu okullar zaman ve maliyet sorunlarından dolayı araştırma kapsamının dışında tutulmuştur. Öğrencilerin siyasal katılım davranışlarını belirlemeye yönelik bu araştırma, bir yerel seçim döneminde yapılmıştır. Buna karşın, araştırma sonuçlarının Türkiye'deki diğer üniversite öğrencilerinin siyasal katılımlarıyla ilgili ipuçları verebileceği düşünülmektedir.

2.5. Araştırmanın Hipotezleri

Yapılan literatür taramasından ve Balıkesir Üniversite'sinde geçen beş yıllık çalışma sürecindeki gözlemlerden hareketle, üniversite öğrencilerinin genel bir olgu olarak "siyasal katılım", dar bir olgu olarak "yerel seçimlere katılım" kalıpları ve düzeyleri hakkında, aşağıdaki hipotezler kurulmuştur.

H-1) Erkek öğrencilerin seçimlere katılım oranı daha yüksektir.

H-2) Öğrencilerin yaşları ve sınıfları yükselince katılım oranı yükselir.

H-3) Öğrencilerin kaldığı yere göre siyasal katılımlarında farklılıklar vardır. Alt hipotez: öğrenci yurtlarında kalanların katılımı daha düşüktür.

² Bu araştırma metninde "katılımcı" kelimesi, araştırma anketine katılanları ifade etmektedir.

H-4) Şehir merkezinde okuyan öğrencilerin katılım oranı üniversite kampusunda okuyan öğrencilere göre daha yüksektir.

H-5) Aileleri Balıkesir’de oturan öğrencilerin katılım düzeyi daha yüksektir.

H-6) Aileleri büyük yerleşim birimlerinde oturanların katılımı daha yüksektir.

H-7) Aile gelir durumu yükselince katılım oranı yükselir.

H-8) Anne-babalarının eğitim düzeyi yükselince seçimlere katılım oranı yükselir.

H-9) Daha önceden oy kullanmış öğrencilerin/gençlerin, oy kullanmamışlara oranla son seçimlere katılımları yüksektir.

H-10) Erkek öğrenciler, kız öğrencilere oranla, kendilerini belli bir siyasi parti veya siyasi bir ideoloji ile daha fazla özdeşleştirir.

H-11) Gelecekte aktif siyaset yapmak isteyen erkek öğrencilerin oranı daha yüksektir.

12) Ailelerinin ekonomik geliri yüksek olan öğrencilerin, düşük olanlara oranla, gelecekte aktif siyaset yapma isteği daha yüksektir.

H-13) Aile faktörü kız öğrencilerin seçim tercihlerinin oluşumunda daha etkilidir.

Araştırmada hem bu hipotezleri test edecek soruların hem de siyasal katılım literatürüne katkıda bulunacağı düşünülen başka soruların cevabı bulunmaya çalışılmıştır.

2.6. Diğer Bilgiler

Araştırma anketinin uygulaması, yerel seçimlerden önce, 24-27 Mart tarihlerinde yapılmıştır. Anket uygulamasında Necatibey Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği III. Sınıf öğrencilerinin katkılarından yararlanılmıştır³.

Verilerin sayısallaştırılması işleminde SPSS-16 paket programı kullanılmıştır.

3. ARAŞTIRMANIN BULGULARI VE YORUMU

3.1. Araştırmanın Bağımsız Değişkenleriyle İlgili Veriler

Katılımcı öğrencilerin cinsiyeti, yaşı, buldukları sınıf, okudukları okul, okulların bulunduğu yer, öğrencilerin kaldığı yer, katılımcı öğrencilerin ailelerinin yaşadığı yer,

³ 2008/2009 öğretim yılı Necatibey Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği III. Sınıf öğrencilerine, araştırmanın ön-görüşmelerine katılmalarından ve araştırma anketlerinin uygulanmasına gönüllü katkı vermelerinden dolayı teşekkür ederim.

katılımcı öğrencilerin ailelerinin yaşadığı yerin büyüklüğü, katılımcıların ailelerinin gelir durumu, katılımcıların annelerinin eğitim düzeyi, babalarının eğitim düzeyi, bir önceki yerel seçime katılma durumları, bir önceki genel seçimlere katılma durumları bu araştırmanın bağımsız değişkenlerini oluşturur.

Cinsiyet: Siyasal katılım araştırmalarında cinsiyet önemli bağımsız değişkenler arasında yer alır. Bu nedenle ankete katılan öğrencilerin cinsiyetlerinin tespitine gerek duyulmuştur. Ankete katılan 421 öğrenciden 235'i (%55.8) bayan; 186'sı (%44.2) baydır.

Yaş: Katılımcıların yaş dağılımı, "19-21 yaş arası" %59.4 (250 kişi); "22-24 yaş arası" %36.1 (152 kişi); "25 ve üzeri yaş" %4.5'dir (19 kişi). Öğrencilerin büyük çoğunluğu (%59.4) 19-21 yaş aralığındadır. Bu durum, öğrencilerin önemli bir kısmının daha önceden oy hakkının ya hiç olmadığını ya da bir seçim döneminde oy hakkı olduğunu gösterir. Aşağıda görüleceği gibi, öğrencilerin %71.5'i 2004 yerel seçimlerinde henüz oy hakkına sahip değildir. 2007 genel seçimlerinde oy hakkına sahip olmayanların oranı ise %28.3'tür.

Katılımcıların Okudukları Sınıf: Katılımcıların %24'ü (101 kişi) I. sınıf; %28.3'ü (119 kişi) II. sınıf; %28.3'ü (119 kişi) III. sınıf; %19.4'ü (82 kişi) IV. ve V. sınıf öğrencisidir. Üniversite öğrencilerinin yaşları ile okudukları sınıflar arasında büyük ölçüde bir paralellik bulunsa da, bazı öğrencilerin lise sonrası eğitime ara verdikleri ve bazılarının da daha önceden şu an buldukları okullardan/programlardan başka okullara/programlara kayıt yaptırdıkları için "yıl kayıplarının" olduğu bilinmektedir. Örn. 19-21 yaş aralığındaki 250 öğrencinin sınıflara göre dağılımı şöyledir; I. sınıf %36.0; II. sınıf %36.4; III. sınıf %25.2; IV. ve V. sınıf %2.0. Bu nedenle, öğrencilerin şu an okuduğu sınıflara göre seçmen davranışlarının tespiti önemlidir.

Fakülte veya Okul: Ankete katılan öğrencilerin okuduğu okullara göre seçmen davranışlarının değişip değişmediği merak edilmiştir. Balıkesir merkez ilçede bulunan BAÜ'ye bağlı tüm okullar anket kapsamına alınmıştır. Bu okulların 2008/9 öğretim yılındaki öğrenci sayıları şöyledir: Fen Edebiyat Fakültesi 3231; Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi 1862; Necatibey Eğitim Fakültesi 4130; İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi 70; Güzel Sanatlar Fakültesi 72; Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksek Okulu 1467; Sağlık Yüksek Okulu 378; Beden Eğitimi Spor Yüksek Okulu 380; Balıkesir Meslek Yüksek Okulu 4743. Ankete katılan öğrencilerin dağılımı şöyledir: %35.4'ü (145 kişi) Necatibey Eğitim Fakültesi; %28.5'i (120 kişi) Fen Edebiyat Fakültesi; %15.7'si (66 kişi) Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi; %3.6'sı (15 kişi) Sağlık Yüksek Okulu; %3.3 (14 kişi) Turizm ve Otelcilik Yüksek

Okulu; %2.6'sı (11 kişi) Güzel Sanatlar Fak., İktisadi İdari Bilimler Fak. ve Beden Eğitimi Spor Yüksek Okulu; % 10.9'u (46 kişi) Meslek Yüksek Okulu.

Fakülte veya Okulun Bulunduğu Yer: Bu anketin evrenini Balıkesir Merkez İlçe'de bulunan Balıkesir Üniversitesi'ne bağlı okullarda okuyan 15.308 öğrenci oluşturmaktadır. 2008/2009 öğretim yılında merkez ilçede okuyan öğrencilerin %67.14'ü üniversite kampusunda; %32.86'sı şehir merkezinde bulunan okullarda okumaktadır. Kampusta öğrenci yurdu yoktur. Bu nedenle bu okullarda okuyan öğrencilerin hemen hepsi şehir merkezinde yaşamaktadırlar. Buna rağmen, üniversite kampusunun şehirden 17 km. uzakta bulunması dikkate alındığında, kampusta okuyan öğrencilerin kentsel bütünleşme oranının daha düşük olacağı varsayımından hareketle, bu öğrencilerin kentle ilgili sorunlara daha az duyarlı olacağı ve yerel seçimlere katılım oranının da düşük olacağı tahmin edilmiştir. Karşılaştırma yapmakta yarar vardır. Katılımcıların %42.3'ü; şehir merkezinde; %56.1'i üniversite kampusunda okuduğunu belirtmiştir. 7 öğrenci bu soruya cevap vermemiştir (Bu öğrenciler Eğitim Fakültesi'nin Orta Öğretim Öğretmenliği bölümlerinde olabilir. Orta öğretim öğrencileri eğitimlerinin bir kısmını kampusta (Fen Edebiyat Fak.), bir kısmını da şehir merkezinde (Necatibey Eğitim Fak.) sürdürmektedirler.

Katılımcıların Kaldığı Yer: Üniversite öğrencileri genellikle, öğrenci evlerinde, yurtlarda veya ailelerinin yanında oturmaktadır. Öğrencilerin kaldığı yerlere göre siyasal katılım davranışlarında farklılık olup-olmadığının tespiti önemlidir. Aileleri ile birlikte yaşayan öğrencilerin siyasal tercihlerinde ailelerin etkisi olabilir. Siyasal tercihleri kesinleşmiş öğrencilerin bir kısmı ise yurtlarda kalmayı tercih etmeyebilir. Katılımcıların kaldıkları yerlere göre dağılımı şöyledir: %43.2 öğrenci yurdu; %48 öğrenci evi; %4.3 aileleri ile birlikte; %2.6 pansiyonda; %1.9 cevapsız.

Katılımcı Ailelerinin Yaşadıkları Yer: Balıkesirli öğrenciler ile Balıkesir dışından gelen öğrencilerin yerel seçimlere katılımında önemli farklılıklar olacağı tahmin edilmektedir. Katılımcıların ailelerinin yaşadığı yerlerin dağılımı şöyledir: %7.4 Balıkesir il merkezi; %7.6 Balıkesir ilçe ve köyleri; %83.8 Balıkesir dışında; cevapsız %1.2.

Katılımcı Ailelerinin Yaşadığı Yerin Nüfusu: Vatandaşların yaşadığı yerin nüfus büyüklüğü, siyasal katılımı etkileyen önemli faktörler arasında yer almaktadır. Ailesi büyük şehirlerde oturan öğrencilerin siyasal katılımının daha yüksek olması bu araştırmanın hipotezleri arasında yer almaktadır. Katılımcıların ailelerinin yaşadığı yerlerin nüfus büyüklüğü şöyledir: 20.000'in altında köy veya kasaba %16.2; 20.000'in üzerinde şehir

%20.4; 100.000'in üzerinde şehir %18.5; büyük şehir %18.8; metropol (İstanbul, Ankara, İzmir) %26.1.

Katılımcı Ailelerinin Gelir Durum: Gelir düzeyi siyasal katılımı etkileyen faktörler arasında yer almaktadır. Literatüre göre gelir düzeyi arttıkça siyasete aktif katılım oranı yükselmektedir. Bu nedenle öğrencilerin ailelerinin gelir düzeyiyle ilgili bilgi edinilmek istenmiştir. Bu alandaki veriler şöyledir: 700 TL'nin altında %15.2; 700-1200 TL arası %37.8; 1200-2200 arası %32.1; 2200 TL'den fazla %10.7; cevapsız %4.3.

Katılımcı Anne-Babalarının Eğitim Durumları: Ankete katılan öğrencilerin anne ve babalarının eğitim durumu *Tablo 1*'de yer almaktadır. Gençlerin siyasal sosyalleşmesinde ve katılım kültürü edinmesinde aile önemli kaynaklardan biridir. Türkiye'de üniversite gençlerinin ailelerine yüksek oranda bağımlılığı ve Türk kültüründe aile bağlarının kuvvetli olması dikkate alındığında anne-babaların ilk siyasal deneyimlerini yaşayan gençler üzerindeki etkisinin önemli boyutlarda olduğu varsayılarak, bu faktörün ölçülmesi anlamlı bulunmuştur.

Tablo 1: Öğrencilerin Anne ve Babalarının Eğitim Düzeyi

SEÇENEKLER	Annenizin Eğitim Durumu Nedir?		Babanızın Eğitim Durumu Nedir?	
	F	%	F	%
İlkokul Mezunu Değil	45	10.8	18	4.3
İlkokul (5 Yıl)	169	40.1	124	29.5
Ortaokul Mezunu	82	19.5	77	18.3
Lise Mezunu	83	19.7	120	28.5
Üniversite Mezunu	42	10.0	81	19.2
Toplam	421	100	421	100

Katılımcıların Bir Önceki Yerel ve Genel Seçimlerde Oy Kullanma Durumu: Katılımcıların bir önceki yerel seçimlerde (2004) ve genel seçimde (2007) oy kullanmışlıkları ile ilgili veriler *Tablo 2*'de yer almaktadır. Siyasal katılımın bir kültür ve alışkanlık boyutu vardır. Daha önceden oy kullanmış öğrencilerin bu yerel seçimlerde oy kullanma düzeyinin yüksek olacağı yargısı hipotezler arasında yer almaktadır. Ayrıca, öğrencilerin yerel seçimlere katılım düzeyi ile genel seçimlere katılım düzeyi arasında anlamlı farklılık olabilir. Bu tablodaki veriler karşılaştırma yapma imkanı verecektir.

Tablo 2: Öğrencilerin Bir Önceki Yerel ve Genel Seçimlerde Oy Kullanma Durumu

SEÇENEKLER	2004 Yerel Seçimlerine Katıldınız mı?		2007 Genel Seçimi'ne Katıldınız mı?	
	F	%	F	%
Oy Hakkım Yoktu	301	71.5	119	28.3
Oy Hakkım Vardı, Kullandım	69	16.4	202	48.0
Oy Hakkım Vardı, Kullanmadım	39	9.3	96	22.8
Cevapsız	12	2.9	4	1.0
Toplam	421	100	421	100

3.2. Araştırmanın Bağımsız Değişkenleriyle İlgili Veriler ve Yorumu

3.2.1. Katılımcıların 29 Mart Yerel Seçimlerine Katılma Durumu

29 Mart seçimlerinde oy kullanacak mısınız? sorusuna katılımcıların %58'i "evet", %41.8'i "hayır" cevabını vermiştir. Balıkesir'de yerel seçimlere katılım oranı %85.19'dur. Bu veriler Balıkesir Üniversitesi öğrencilerinin yerel seçimlerdeki katılımının düşük olduğunu göstermektedir. 176 öğrencinin seçimlere katılmama nedenleri *Tablo 4'*de yer almaktadır.

Tablo 3: 29 Mart 2009 Seçimlerinde Oy Kullanacak mısınız?

SEÇENEKLER	F	%
Evet	244	58.0
Hayır	176	41.8
Cevapsız	1	0.2
Toplam	421	100

Sayısal verileri yukarıda yer alan, araştırmanın bağımsız değişkenleri ile öğrencilerin seçimlere katılma davranışları arasındaki ilişkiler şöyledir:

3.2.1.1. Cinsiyete Göre Seçimlere Katılımda Farklılıklar

Seçimlere katılma oranı kız öğrencilerde %57.9; erkek öğrencilerde %58.1'dir. Bu durum, kız ve erkek öğrencilerin seçimlere katılım oranında anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir. Veriler, *erkek öğrencilerin seçimlere katılım oranı daha yüksektir* hipotezini doğrulamamaktadır. Üniversite öğrencilerine yönelik siyasal katılım araştırmalarında "cinsiyete bağlı anlamlı farklılık vardır" yargısının gözden geçirilmesi gerekmektedir.

3.2.1.2. Yaş ve Sınıf Faktörlerine Göre Seçimlere Katılımda Farklılıklar

Bilindiği gibi Türkiye’de 18 yaşını dolduran vatandaşlar seçme ve oy kullanma hakkına sahip olmaktadır. Üniversite öğrencilerinin çok büyük bir kısmı ilk oy kullanma deneyimlerini yüksek öğretim yıllarında yaşamaktadır.

Ankete katılan öğrencilerin yaşlarına göre seçime katılma oranı şöyledir: 19-21 yaş grubu %52.8; 22-24 yaş grubu %65.1; 25 ve üzeri yaş grubu %68.4. Yaşa bağlı olarak katılım oranının yükseldiği görülmektedir.

Ankete katılan öğrencilerin sınıflarına göre seçime katılma oranı şöyledir I. sınıf %44.6; II. sınıf %59.7; III. sınıf %60.5; IV. sınıf %67.1; V. sınıf %80.0. Bu veriler sınıf düzeyi yükselince katılım oranının da yükseldiğini göstermektedir.

Buradaki veriler, öğrencilerin yaşları ve sınıfları yükselince katılım oranı yükselir şeklindeki araştırmanın ikinci hipotezini doğrulamaktadır. Veriler, üniversite öğrencilerinin seçimlere katılımında sınıf durumuna göre farklılığın, yaş durumuna göre farklılıktan daha büyük olduğunu göstermektedir.

3.2.1.3. Okullara Göre Seçimlere Katılımda Farklılıklar

Öğrencilerin okuduğu okullara göre yerel seçime katılma oranları, Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Y.O. %42.9; Beden Eğitimi Spor Y.O. %50.0; Eğitim F. %56.4; Fen-Edebiyat F. %57.5; Mühendislik ve Mimarlık F. %57.6; MYO %65.2; Sağlık Y. Okulu %66.7. En yüksek katılım Sağlık Yüksek Okulu öğrencilerinde, en düşük katılım ise Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Y.O. öğrencilerinde görülmektedir. Bu alanda hipotez geliştirebilmek için buradaki sonuçların başka araştırmalarla desteklenmesi gerekmektedir.

3.2.1.4. Öğrencilerin Seçimlere Katılımında Kaldıkları Yere Göre Farklılıklar

Öğrencilerin kaldığı yere göre yerel seçimlere katılma oranları: Yurtta kalanların %50’si; öğrenci evinde kalanların %61.4’ü; pansiyonda kalanların %63.6’sı; ailelerinin yanında kalan öğrencilerin ise %94.4’ü yerel seçimlere katılacaklarını belirtmiştir.

Ailelerinin yanında kalan öğrencilerin, öğrenci evlerinde ve yurttaki kalanlara oranla, seçimlere katılımlarının çok yüksek olması dikkat çekicidir. Bu katılım oranı, Balıkesir genel katılımının (%85.19) da üzerindedir. Öğrenci evlerinde kalanların katılım düzeyinin yurttaki kalan öğrencilere göre 11.4 puan yüksek oluşu dikkat çekicidir. Bu veriler araştırmanın üçüncü hipotezinin geçerli olduğunu göstermektedir.

3.2.1.5. Okulların Bulunduğu Yere Göre Seçimlere Katılımda Farklılıklar

Şehir merkezinde okuyanların %59.6'sı; kampusta okuyanların %57.6'sı seçimlere katılacağını belirtmiştir. Şehir merkezinde okuyan öğrenciler kampusta okuyan öğrencilere oranla seçime daha yüksek düzeyde katılmaktadır. Ancak aradaki fark yargı oluşturacak düzeyde olmadığı için *şehir merkezinde okuyan öğrencilerin katılım oranı üniversite kampusunda okuyan öğrencilere göre daha yüksektir* biçimindeki araştırmanın dördüncü hipotezinin geçerliliği hakkında bir yargı oluşması bu alanda başka araştırmaların yapılmasıyla mümkün olabilecektir.

3.2.1.6. Ailelerinin Balıkesir'de Oturma Durumuna Göre Öğrencilerin Katılımı

Ailelerinin oturduğu yere göre öğrencilerin seçimlere katılma durumu şöyledir. Öğrencilerden ailesi Balıkesir il merkezinde yaşayanların %90.3'ü; Balıkesir ilçe ve köylerinde yaşayanların %78.1'i; Balıkesir dışında yaşayanların %54.1'ü seçimlerde oy kullanacaklarını belirtmiştir. Aileleri Balıkesir il merkezinde oturan öğrenciler, aileleri Balıkesir dışında oturan öğrencilere oranla çok yüksek bir katılımda bulunmaktadır. Bu oran il genelindeki katılımdan da yüksektir. Bulgular araştırmanın beşinci hipotezini doğrulamaktadır.

3.2.1.7. Ailelerinin Oturduğu Yerin Büyüklüğüne Göre Öğrencilerin Katılımı

Ailesinin yaşadığı yerin nüfusu 20.000'in altında olan öğrencilerin %61.8'i; 20.000-100.000 aralığında olanların %61.6'sı; 100.000'in üzerinde şehir olanların %62.8'i; büyük şehir olanların %55.7'si; metropol (İst., Ank., İzmir) olanların %50.9'u seçimlere katılacaklarını belirtmişlerdir.

Burada en yüksek katılım oranı aileleri 100.000'in üzerinde kentlerde yaşayan öğrenci grubunda görülmektedir. Bunun nedeni, bu grup içinde yer alan 78 öğrenciden 27 (%34.6)'sinin Balıkesirli olması ve Balıkesirli öğrencilerin yerel seçimlere katılımının çok yüksek olmasıdır. Aileleri nüfusu 20.000'in altında köy ve kasabalarda oturan öğrenciler arasında Balıkesirli öğrencilerin oranı %26.5; aileleri nüfusu 20.000-100.000 arasındaki şehirlerde oturan öğrenciler arasında Balıkesirli öğrencilerin oranı ise %18.6'dır. Aileleri büyükşehir ve metropollerde oturan öğrencilerin katılım düzeylerinin düşüklüğü ise oy pusulasının okudukları yerden farklı bir yere gitmesi ile açıklanabilir. Üniversite öğrencilerinin siyasal katılımlarında ailelerin oturduğu yerin nüfus büyüklüğünün anlamlı bir veri sağlamadığı görülmüştür. Burada elde edilen bulgular, *aileleri büyük yerleşim*

birimlerinde oturanların katılımı daha yüksektir biçiminde ifade edilen, aştırmanın altıncı hipotezini yanlışlamaktadır.

3.2.1.8. Ailelerinin Gelir Durumuna Göre Öğrencilerin Seçimlere Katılımı

Öğrencilerin ailelerinin aylık ortalama gelirine göre yerel seçimlere katılma oranı şöyle ortaya çıkmıştır. Aylık geliri 700 TL'den az olanlar %65.6; 700-1200 TL olanlar %54.7; 1200-2200 TL olanlar %57.0; 2200-3500 TL olanlar %65.8; 3500 TL'den fazla olanlar %71.4 oranında seçime katılacaklarını belirtmişlerdir.

Bu verilere göre, ailesinin gelir düzeyi çok düşük olanlar, ailelerinin gelir düzeyi ortalama düzeyde olanlara göre, seçimlere daha fazla katılmaktadır. Burada, ailelerin gelir düzeyi ile öğrencilerin katılım davranışları arasında düzenli bir ilişki yoktur. En alt gelir grubu ile en üst gelir grubunun katılım düzeyi yüksek çıkmıştır. Araştırmanın bulguları, *aile gelir durumu yükselince öğrencilerin katılım oranı yükselir* hipotezini yanlışlamaktadır.

3.2.1.9. Anne Babanın Eğitim Durumuna Göre Öğrencilerin Seçimlere Katılımı

Öğrencilerin annelerinin eğitim durumuna göre yerel seçimlere katılma durumu şöyledir. Anneleri ilkokul mezunu olmayanlar %53.3; ilkokul mezunu (5 yıl) olanlar %53.8; ortaokul mezunu olanlar %63.4; lise mezunu olanlar %55.4 ve üniversite mezunu olanlar %73.8 oranında seçime katılacağını belirtmişlerdir. En yüksek katılım oranı anneleri üniversite mezunu olanlar grubundadır. Sekizinci hipoteze göre, bunu anneleri lise mezunu olanların izlemesi gerekirken bu grubun katılımı, anneleri ortaokul mezunu olanların gerisinde kalmıştır.

Öğrencilerin babalarının eğitim düzeyine göre yerel seçimlere katılma durumu şöyledir: Babaları ilkokul mezunu olmayanlar %27.8; ilkokul mezunu (5 yıl) olanlar %59.7; ortaokul mezunu olanlar %50.6; lise mezunu olanlar %60.8 ve üniversite mezunu olanlar %64.2 oranında seçime katılacağını belirtmişlerdir.

Anne ve babaların üniversite mezunu olması, öğrencilerin siyasal katılımını artıran bir etki yapmaktadır. Bu etki annenin üniversite mezunu olma durumunda daha yüksektir. Babaların eğitim düzeyinin düşük olmasının katılımı çok düşürdüğü görülmekte. Babaları ilkokul mezunu olmayanların ancak %27.8'i seçime katılacaklarını belirtmiştir. Bu verilerde annelerin lise mezunu olmasının, babaların ise orta okul mezunu olmasının bir önceki eğitim düzeyine göre katılımı düşüren bir faktör olarak görülmesi dikkat çekicidir.

Buradaki bulgular, *anne-babalarının eğitim düzeyi yükselince seçimlere katılım oranı yükselir* hipotezini doğrulamaktadır. Ancak katılım durumuyla eğitim arasındaki ilişkide bazı düzensizlikler vardır. Annelerin lise mezunu olması, babaların da ortaokul mezunu olması önceki eğitim kategorilerine göre artışa neden olmamaktadır.

3.2.1.10. Son Yerel Seçimlere (2004) Katılma Göre, 2009 Yerel Seçimlerine Katılım

Daha önceki yerel seçimlerde oy kullanma hakkı olmayan öğrencilerden %57.8'i bu seçimlerde oy kullanacaklarını belirtmişlerdir. 2004 yerel seçimlerine katılan öğrencilerin ise %68.1'i 2009 seçimlerinde de oy kullanacaklarını belirtmiştir. 2004 seçimlerinde oy kullanma hakkı olup da seçime katılmayan öğrencilerin ancak %38.5'i son seçimlerde oy kullanacaklarını belirtmiştir. Bu veriler öğrencilerin oy kullanma veya kullanmama davranışlarının bir çeşit alışkanlığa/kültüre dönüştüğünü göstermektedir.

Araştırmanın bulguları, dokuzuncu hipotezin (*daha önceden oy kullanmış öğrencilerin/gençlerin, oy kullanmamışlara oranla son seçimlere katılımları yüksektir*) büyük oranda bir geçerliliğinin olduğunu göstermektedir.

3.2.1.11. Son Genel Seçime (2007) Katılma Göre, 2009 Yerel Seçimlerine Katılım

22 Temmuz 2007 genel seçimine katılan öğrencilerin 2009 yerel seçimlerine katılma oranının karşılaştırılması yararlı olabilir. Özellikle okudukları okullara farklı şehirlerden/bölgelerden gelen öğrencilerin kentsel bütünleşmesinin düşük olduğu varsayımı, üniversite öğrencilerinin yerel seçimlere, genel seçimlere oranla, daha az ilgi göstereceği kanaatini doğrulamaktadır. 2007 genel seçimlerinde oy kullanan öğrencilerin %64.9'u 2009 yerel seçimlerde de oy kullanacaklarını belirtmiştir. Bu oran, öğrencilerin genel kalıtım oranının (%58.0) 6.9 puan üzerindedir.

Bir önceki yerel seçimlere katılan öğrencilerin 2009 seçimlerine katılımı (%68.1), bir önceki genel seçimlere katılan öğrencilerin 2009 seçimlerine katılımından (%64.9) daha yüksektir.

Tablo 3'de görüldüğü gibi, Balıkesir Üniversitesi öğrencilerinin 29 Mart yerel seçimlerine katılma oranı %58.0'dir. Türkiye genelinde bu seçimlere katılma oranı %88.9'dur⁴. Balıkesir ilinde ise bu oran %85.19'dur. Öğrencilerin seçimlere katılma oranının

⁴ <http://www.yzk.gov.tr/ysk/docs/2009MahalliIdareler/ResmiGazete/IIGenel.pdf>

çok düşük olduğu görülmektedir. Bu, üniversite gençliğine özgü bir durum değildir. Türkiye genelinde 19-22 yaş arasındaki gençlerin seçimlere katılımı Erdoğan (1999: 3)'ün bulgularına göre, 1990'lı yıllarda, “%80'lere son derece yakın” iken, 2002 seçimlerinde gençlerin katılımı %62 olarak tespit edilmiştir (Erdoğan, 2003: 5). TÜSİAD (2001: 34) tarafından yaptırılan *Seçim Sistemleri ve Siyasi Partiler Araştırması*'nda gençlerin seçimlere katılımının %72 düzeyinde olduğu belirtilmiştir.

Batılı ülkelerde ise gençlerin katılım oranı daha düşüktür. Örneğin ABD'de 18-29 yaş arasındaki gençlerin parlamento seçimlerine katılımı %20 dolaylarındadır. Gençlerin seçimlere katılımında yıllara göre önemli düşüşler kaydedilmiştir. 1970'lerde parlamento seçimlerine katılım %40 dolaylarındadır (Tola, 2007: 55).

3.2.2. Katılımcıların Seçimlere Katılmama Nedenleri

Anket sorularından bir tanesi, seçimlere katılmayacak olan öğrencilerin oy kullanmama nedenlerini bulmayı amaçlamaktadır. *Oy kullanmama nedeniniz nedir?* sorusuna verilen cevapların dağılımı *Tablo 4*'te yer almakta. Oy kullanmayan 176 öğrenciden %67.6'sı gerekçe olarak “oy pusulam Balıkesir dışında” cevabını vermiştir. Bu orana en yakın cevap %14.8'le “beni temsil edecek aday bulamadım” ifadesidir. Üçüncü sırada ise %4.5'le “benimsemiğim adayın başarı şansı yok” seçeneği yer almaktadır. Bu durum, gençlerin siyasal katılımını artırmak için yeni düzenlemelerin yapılmasını gerekli kılmaktadır. Seçmenlerde oy kullanacakları yerler konusunda esneklik tanınması katılım oranını önemli oranda artırabilir.

Tablo 4: 29 Mart 2009 Yerel Seçimlerine Katılmama Nedeniniz?

SEÇENEKLER	F	%
Oy Pusulam Gelmedi	7	4.0
Oy Pusulam Balıkesir Dışında	119	67.6
Beni Temsil Edecek Aday Bulamadım	26	14.8
Siyasete Tamamen İlgisizim	4	2.3
Benimsemiğim Adayın Başarı Şansı Yok	8	4.5
Oyum Balıkesir'de, Seçimde Burada Olamayacağım	3	1.7
Cevapsız	9	5.1
Toplam	176	100

Seçime katılmayan her üç adaydan iki tanesinin oy pusulasının il dışında olmasını gerekçe göstermesi, öğrencilerin önemli bir kısmının siyasete ilgi duymalarına rağmen, bunu davranışa dönüştürme imkanı bulamadıklarını göstermektedir. Buna “istem dışı katılımsızlık” durumu denebilir.

3.2.3. Katılımcıların Oy Verme Davranışı Üzerine Düşünceleri

Tablo 5'te öğrencilerin oy verme davranışı üzerindeki düşünceleri yer almaktadır. Katılımcıların %40.1'i oy verme davranışını "vatandaşlık görevi" olarak; %29.9'u "siyasal hak" olarak görmektedir. "Vatandaşlık görevini yerine getiriyorum" diyenlerin seçime katılım oranı %60.9'; "siyasal hakkımı kullanıyorum" diyenlerin katılım oranı ise %65.1'dir. Seçime katılmakla "bulduğum şehre karşı sorumluluğumu yerine getiriyorum" diyenlerin katılım oranı %59.0'dur. Demokrasi bilincinin gelişmesinde oy verme davranışını "hak" olarak algılamak önemli bir ölçüttür. Demokratik seçimlerin temel ilkelerinden biri, "serbestlik"tir. Serbestlik, hem herkesin istediği adaya oy vermede özgür olmasını hem de seçimlere katılmanın "mecburiyet haline getirilemeyeceğini" ifade eder (Yüzbaşıoğlu, 2000: 217; Özbudun, 2005: 85).

Tablo 5: Oy Kullanma Davranışınızı Nasıl Değerlendiriyorsunuz?

SEÇENEKLER	F	%
Vatandaşlık Görevimi Yerime Getiriyorum	169	40.1
Bulduğum Şehre Sorumluluğumu Yerime Getiriyorum	39	9.3
Siyasal Hakkımı Kullanıyorum	126	29.9
Seçimleri Düşüncemi Yayımlamamın Aracı Olarak Görüyorum	50	11.9
Ceza Almamak İçin Katılıyorum	9	2.1
Hatır İçin Kullanıyorum	10	2.4
Cevapsız	18	4.3
Toplam	421	100

3.2.4. Yerel Yönetimlerin Üniversite Gençliğine Yönelik Hizmetleri

Tablo 6'da Üniversite öğrencilerinin yerel yönetimlerden beklentileri ve mevcut yerel yönetimin üniversite gençliğine yönelik hizmetlerine ilişkin memnuniyeti ölçülmektedir.

Yerel yönetimler üniversite gençliğine yönelik hangi hizmete öncelik vermelidir? sorusuna katılımcıların %41.6'sı "burs" cevabını verirken; bunu %23.5 ile ikinci sırada "kültür hizmetleri" izlemekte; üçüncü sırada ise %12.8 ile "ulaşım" yer almaktadır.

Tablo 6. Yerel Yönetimlerin Üniversite Gençliğine Yönelik Hizmetlerinin Değerlendirilmesi ve Öğrencilerin Hizmet Beklentileri

SEÇENEKLER	Yerel Yönetimler Üniversite Gençliğine Yönelik Hangi hizmete Öncelik Vermelidir?		Balıkesir Yerel Yönetiminin Üniversite Gençliğine Yönelik Hangi Hizmetini Daha İyi Buluyorsunuz?	
	F	%	F	%
Ulaşım	54	12.8	85	20.2
Barınma	43	8.4	60	14.3
Beslenme	8	1.9	71	16.9
Spor Hizmetleri	18	4.3	21	5.0
Kültür Hizmetleri	99	23.5	30	7.1
Burs	175	41.6	13	3.1
Cevapsız	33	7.8	141	33.5
Toplam	421	100	421	100

Balıkesir yerel yönetiminin üniversite gençliğine yönelik hangi hizmetini daha iyi buluyorsunuz? sorusuna öğrencilerin %33.5'i yanıt vermemiştir. Bu durum büyük bir memnuniyetsizliği yansıtır olabilir. Öğrencilerin %20.2'si "ulaşım"; %16.9'u "beslenme" ve %13.3'ü barınma hizmetlerinde yerel yönetimi diğer hizmet alanlarından başarılı bulmaktadır. Burs konusunda başarılı bulan öğrencilerin oranı ise %3.1'dir.

3.2.5. Balıkesir'de Belediye Çalışmalarını Yeterli-Yetersiz Bulma Oranı

Araştırmada genel olarak belediye hizmetlerinin, öğrenci görüşlerine göre yeterli ve yetersiz alanları da belirlenmeye çalışılmıştır. *Balıkesir'de belediye hizmetlerini hangi alanda yeterli görüyorsunuz?* sorusunda katılımcılara 9 hizmet alanında 3 seçeneğe kadar işaretleme yapabilecekleri belirtilmiştir. Katılımcılar %39.92 oranda "park ve bahçe"; %36.8 oranda "yol yapım-bakım ve kent içi ulaşım"; %35.56 oranda "cadde ve sokakların temizliği" alanlarında belediye hizmetlerini yeterli bulmaktadır. Belediye hizmetlerinin en az başarılı bulunduğu alan ise %3.2 "spor alt yapı" ve %3.8 "sosyal yardım"dır (Tablo 7).

Balıkesir'de belediye hizmetlerini hangi alanda yetersiz görüyorsunuz? sorusuna katılımcıların yine 9 hizmet alanında 3 seçeneğe kadar işaretleme yapabilecekleri belirtilmiştir. Katılımcıların görüşlerine göre, en yetersiz hizmet %46.72 "kültür hizmetleri, kentin tanıtımı"; %44.90 "yol yapım-bakım, kent içi ulaşım"; %34.21 "toplu taşıma" alanlarındadır.

Tablo 7. Öğrencilerin Balıkesir’de Belediye Hizmetlerini Yeterli ve Yersiz Bulma Durumu

SEÇENEKLER	Balıkesir’de Belediye Hizmetlerini Yeterli Gördüğünüz Üç Alan?		Balıkesir’de Belediye Hizmetlerini Yetersiz Gördüğünüz Üç Alan?	
	F	%	F	%
Cadde ve Sokakların Temizliği	151	35.56	49	11.64
Sağlıklı ve Yeterli Su Sağlama	49	11.64	80	19.01
Park ve Bahçe	168	39.92	70	16.62
Kanalizasyon Sistemi	22	5.22	86	20.42
Toplu Taşıma	111	26.37	144	34.21
Spor Alt Yapı	14	3.32	89	21.14
Yol Yapım-Bakım / Kent İçi Ulaşım	154	36.58	189	44.90
Sosyal Yardım	16	3.80	90	21.41
Kültür Hizmetleri / Kentin Tanıtımı	51	12.11	209	46.72
Cevapsız	56	13.3	11	2.6

3.2.6. Seçim Kampanyalarında Öğrenci ve Gençlik Sorunlarıyla İlgili Veriler ve Yorumu

Ankete katılan öğrencilere oy vereceği (veya verebileceği) adayın seçim programında I) Balıkesir Üniversitesi öğrencilerinin sorunlarına, II) gençlik sorunlarına yer vermişlikleri hakkındaki kanaatleri sorulmuştur. *Tablo 8*’de bu iki soruya verilen cevapların dağılımı görülmektedir. Katılımcıların %59.1’i I. sorunla ilgili %44.2’si ise II. sorunla ilgili olarak “bilgim yok” cevabını vermişlerdir. “Yetersiz” ve “hayır” cevabını verenlerin oranı I. sorunla ilgili %32.3; II. sorunla ilgili %40.2’dir. Oy verecekleri siyasi parti veya adayın seçim kampanyalarında öğrencilerin sorunlarına yeterli ölçüde yer verdiğini düşünenlerin oranı %3.8; gençlerin sorunlarına yeterli ölçüde yer verdiğini düşünenlerin oranı ise %4.6’dır.

“Bilgim yok” cevabını verenlerin oranının yüksekliği, üniversite öğrencileri yerel seçim kampanyasına ilgisiz kalmaktadır veya kampanyayı yakından takip etmemektedir şeklinde yorumlanabilir. “Yeterli ölçüde yer vermiştir” cevabını verenlerin oranının düşüklüğü ise üniversite öğrencileri (Balıkesir il merkezinde bulunan toplam seçmenlerin yaklaşık %10’nu oluşturmaktadır), siyasi partiler veya adaylar tarafından önemli bir seçmen kitlesi olarak değerlendirilmemiştir şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 8. Oy Verilecek Siyasi Parti ve Adayların BAÜ Öğrencilerinin Sorunlarına ve Gençlik Sorunlarına Seçim Kampanyalarında Yer Vermişliği ile İlgili Katılımcı Görüşleri

SEÇENEKLER	Oy vereceğiniz Siyasi Parti veya Aday BAÜ Öğrencilerinin Sorunlarına Seçim Kampanyasında Yer Vermiş midir?		Oy vereceğiniz Siyasi Parti veya Aday Gençlerin Sorunlarına Seçim Kampanyasında Yer Vermiş midir?	
	F	%	F	%
Hayır	86	20.4	69	16.4
Bilgim Yok	249	59.1	186	44.2
Vermiştir, Ama Yetersizdir	50	11.9	100	23.8
Yeterli Ölçüde Yer Vermiştir	20	4.8	47	11.2
Cevapsız	16	3.8	19	4.6
Toplam	421	100	421	100

3.2.7. Katılımcıların Oy Verme Tercihlerini Belirleyen Faktörler

Yerel seçimlerde oy verme tercihinizi öncelikle ne belirlemektedir?, sorusuna katılımcıların %39.9'u "adayın siyasi düşüncesi, partisi"; %36.1'si ise "adayın projeleri" cevabını vermiştir. "Adayın siyasi düşüncesi ve partisi"nin oy verme tercihinin belirlediğini belirten 168 katılımcının *kendinizi düşünsel yönden tek bir siyasi parti ile bütünleşmiş hissediyor musunuz?* sorusuna cevabı, 49 kişi "evet"; 53 kişi "hayır", 63 kişi "kısmen" olmuştur. *Kendinizi kalıplaşmış ve yakın bir gelecekte değişmeyeceğini umduğunuz bir siyasi ideolojiye bağlı hissediyor musunuz?* sorusuna 168 katılımcıdan 93'ü "evet"; 73'ü "hayır" cevabı vermiştir. Balıkesir'de 2009 yerel seçimlerinde iddialı ilk üç partiden iki tanesi erkek, bir tanesi bayan belediye başkanı adayı ile seçimlere katılmıştır. Katılımcıların ancak %1.9'u "adayın cinsiyeti"ni oy verme tercihinin belirleyen önemli faktörler arasında görmüştür. Bu durum, siyasette cinsiyet faktörünün öneminin azalmakta olduğu biçiminde yorumlanabilir.

Tablo 9. Yerel Seçimlerde Öğrencilerin Oy Verme Tercihini Belirleyen Faktörler

SEÇENEKLER	F	%
Adayın Siyasi Düşüncesi, Partisi	168	39.9
Adayın Cinsiyeti	8	1.9
Adayın Eğitimi ve Kariyeri	38	9.0
Adayın İnsan İlişkileri	28	6.7
Adayın Kadrosu	9	2.1
Adayın Projeleri	152	36.1
Cevapsız	18	4.3
Toplam	421	100

3.2.8. Siyasi Düşünce ve Parti ile Seçilen Aday Arasında İlişki

Tablo 10'da görüldüğü gibi, katılımcıların düşüncelerinin ve siyasi parti tercihlerinin en az etkili olduğu alan %41.6 ile “belediye başkanı” seçimidir. Bu oran *Tablo 9*'daki verilerle uyum göstermektedir. Türkiye’de yerel seçimlerin genel seçim görünümünü kazandığı ve yerel seçimlerde adaylardan çok partiye oy verildiğine ilişkin yaygın kamuoyu kanaati, araştırmanın bulguları tarafından doğrulanmaktadır.

Tablo 10. Siyasi Düşünceniz ve Parti Tercihiniz En Az Hangi Adayı Seçerken Etkili Olmaktadır?

SEÇENEKLER	F	%
Belediye Başkanı	175	41.6
Belediye Meclis Üyeleri	115	27.3
İl Genel Meclisi Üyeleri	90	21.4
Cevapsız	41	9.7
Toplam	421	100

3.2.9. Siyasal Tercih Oluşumunda Etkileşim

Öğrencilerin oy verme davranışlarının belirlendiği bu çalışmada öğrencilerin “aktif katılımcı” ve “pasiflik katılımcı” durumlarını tespit etmek amacıyla katılımcılara I) *yerel seçimlerde oy verme tercihinizin belirlenmesinde en çok kimlerin etkisi olmaktadır?*; II) *yerel seçimlerde sizin en çok kimlerin oy verme tercihi üzerinde etkiniz olmaktadır?*; III) *yerel seçimlerde tercihinizin belirlenmesi için başkalarının görüş ve tavsiyesine başvurduğunuz mu?*; IV) *yerel seçimlerde tercihlerini etkilemek için başkalarına ısrarla tercihte bulunduğunuz oluyor mu?* soruları yöneltilmiştir. I. ve II. sorulara verilen cevapların dağılımı *Tablo 11*'de; III. ve IV. soruya verilen cevapların dağılımı *Tablo 12*'de yer almaktadır.

Öğrencilerin %70'i oy verme davranışlarının belirlenmesinde başkalarının etkisinin olmadığını belirtmiştir. Başkaları üzerinde kendi etkilerinin olmadığı cevabını verenlerin oranı ise %61.8'dir. Öğrenciler siyasal tercihlerinin belirlenmesinde en çok (%17.8) ailelerinden etkilenmektedir. Öğrencilerin siyasal tercihlerine etkide bulunduğu grup arasında ise ilk sırada %15.9 ile “arkadaşlarım” seçeneği yer almakta. Aileleri üzerinde etkilerinin olduğunu belirtenlerin oranı ise %10.5'dir.

Aileleri alt gelir grubunda yer alan (700 TL'den az) öğrencilerin ailelerinden etkilenme oranı %12.5; aileleri yüksek gelir grubunda (2.200 TL'den fazla) olan öğrencilerin etkilenme oranı ise %8.88'dir. Ailelerin gelir düzeyi yükselince gençlerin siyasal konularda karar alma oranları yükselmektedir.

Bu araştırmanın hipotezlerinden biri (H-13) *aile faktörü kız öğrencilerin seçim tercihlerinin oluşumunda daha etkilidir* şeklinde ifade edilmiştir. Kız öğrencilerin %23.4; erkeklerin ise %10.8 oranında ailelerinden etkilendikleri görülmektedir. Ailelerini etkileme oranı ise kızlarda %10.2; erkeklerde %10.8'dir. Bu veriler, ilgili hipotezi geçerli kılmaktadır.

Tablo 11. Oy Verme Tercihinin Belirlenmesinde Etkilenilen ve Etkide Bulunulan Kişiler

SEÇENEKLER	Öğrencilerin Etkilendiği Kişiler		Öğrencilerin Etkilediği Kişiler	
	F	%	F	%
Ailem	75	17.8	44	10.5
Akrabalarım	8	1.9	14	3.3
Arkadaşlarım	23	5.5	67	15.9
Karşı Cinsten Arkadaşım, Nişanlım, Eşim	10	2.4	23	5.5
Hiç Kimsenin	298	70.7	260	61.8
Cevapsız	7	1.7	13	3.1
Toplam	421	100	421	100

3.2.10. Seçim Tercihlerinin Oluşumunda Görüş ve Tavsiye Alışverişi

Ankete katılan 421 öğrenciden 101'i (%24.0) seçimlerde tercihlerini belirlerken başkalarının görüş ve tavsiyelerine başvurmuşlardır. Başkalarından görüş ve tavsiye alma oranı kızlarda %27.2; erkeklerde %19.9'dur. 2004 yerel seçimlerinde oy hakkı olmayanların %25.2'si 2009 seçimlerinde başkalarının görüş ve tavsiyelerine başvurmuştur. 2004 yerel seçimlerinde oy kullananlar arasında 2009 seçimleri için başkalarının görüş ve tavsiyelerine başvurma oranı %17.4'e düşmektedir.

Tablo 12. Öğrencilerin Yerel Seçimlerde Başkalarının Görüş ve Tavsiyesine Başvurma Durumu ve Başkalarına Görüş ve Tavsiyede Bulunma Durumu

SEÇENEKLER	Yerel Seçimlerde Tercihinizin Belirlenmesi İçin Başkalarının Görüş ve Tavsiyesine Başvurdunuz mu?		Yerel Seçimlerde Tercihlerini Etkilemek İçin Başkalarına Israrla Tavsiyede Bulduğunuz Oluyor mu?	
	F	%	F	%
Evet	101	24.0	82	19.5
Hayır	317	75.3	332	78.8
Cevapsız	3	0.7	7	1.7

3.2.11. Öğrencilerin Seçim Kampanya Sürecine Katılımı

Seçim gündemini radyo ve televizyondan takip etme, seçim miting ve toplantılarına katılma, seçim kampanyasında aktif olarak yer alma davranışları siyasal katılmanın önemli

göstergeleri arasında yer almaktadır. Bunlardan medya yolu ile seçim gündeminin takibi alt düzeydeki bir katılım, seçim kampanyasında aktif olarak yer alma üst düzeyde katılım olarak değerlendirilmektedir.

Tablo 13. Öğrencilerin Seçim Kampanya Sürecine Katılımı

SEÇENEKLER	Adayların ve Siyasi Partilerin Seçim Mitinglerine, Katılıyor musunuz?		Yerel Yönetim Seçimlerinde Aktif Olarak Yer Aldınız mı?		Adayların ve Siyasi Partilerin Radyo, Tv. Konuşmalarını İzlemeye Vakit Ayırıyor musunuz?	
	F	%	F	%	F	%
Evet	43	10.2	22	5.2	236	56.1
Hayır	307	72.9	363	86.2	113	26.8
İsterdim, Fırsat Bulamadım	63	15	36	8.6	64	15.2
Cevapsız	8	1.9	-	-	8	1.9
Toplam	421	100	421	100	421	100

Öğrencilerden sadece %5.2'si seçimlerde aktif olarak yer aldıklarını belirtmişlerdir; %10.2'si ise *seçim mitinglerine katılıyor musunuz?* sorusuna “evet” cevabı vermişlerdir. Öğrencilerin %56.1'i seçim sürecini radyo ve televizyondan takip ettiklerini belirtmiştir. Bu veriler, üniversite öğrencilerinin yerel seçimlerde daha çok “pasif katılımcı” durumunda olduklarını gösterir.

3.2.12. Seçim Gündeminin Takip Edildiği İletişim Araçları

Pasif siyasal katılımcıların seçim süreci ile ilgili bilgi edinmesinde ve tercihlerinin oluşumunda medyanın önemli bir rolü vardır. Öğrencilere seçim gündemini takip ettikleri üç iletişim kanalını belirtmeleri istendiğinde *Tablo 14*'te görüldüğü gibi, %64.4'ü “ulusal televizyon” cevabını vermiştir. Bunu %39.92 ile “ulusal yazılı medya” takip etmektedir. Üçüncü sırada “yerel televizyon” (%25.42); dördüncü sırada ise “yerel yazılı medya” (%19.17) yer almaktadır. Bu veriler, üniversite öğrencileri açısından yerel seçimlerin daha çok “genel seçim tarzında” geçtiğini göstermektedir.

Tablo 14. Yerel Seçimlerle İlgili Gündemi Nereden Takip Ediyorsunuz?

SEÇENEKLER	F	%
Ulusal Televizyonlardan	271	64.4
Yerel Televizyonlardan	107	25.41
Yerel Radyolardan	42	9.98
Ulusal Yazılı Medyadan	168	39.92
Yerel Yazılı Medyadan	83	19.17
Görüşmelerden	37	8.79
Takip Etmeyorum	47	11.16
Cevapsız	8	1.90

3.2.13. Öğrencilerin Seçim Gündemi Üzerine Konuşma Durumu

Yakın arkadaşlarınızla seçim üzerine konuşuyor musunuz? sorusuna 421 katılımcıdan 249'u (%59.0) "siyasetle ilgili tüm arkadaşlarımla konuşurum"; 85'i (%20.2) "aynı görüşü paylaştığım arkadaşlarımla konuşurum cevabını vermiştir. Böylece öğrencilerin %79.2'sinin seçim gündemi üzerine kendi aralarında konuştukları ortaya çıkmaktadır. Bu oran seçimlerde oy kullanacağını belirten öğrencilerin oranından (%58.0) çok yüksektir. Seçim gündemi üzerine konuşmalara katılan her 4 öğrenciden 1 tanesinin 29 Mart yerel seçimlerinde oy kullanmadığı/kullanmayacağı görülmektedir.

Tablo 15. Yakın Arkadaşlarınızla Seçim Üzerine Konuşuyor musunuz?

SEÇENEKLER	F	%
Hayır	77	18.3
Siyasetle İlgili Tüm Arkadaşlarımla Konuşurum	249	59.1
Aynı Görüşü Paylaştığım Arkadaşlarımla Konuşurum	85	20.2
Cevapsız	10	2.4
Toplam	421	100

3.2.14. Katılımcıların Yakın Arkadaşlarının Kime Oy Vereceğini Bilme Durumu

Bilindiği gibi siyaset üzerine konuşmak, kendiliğinden siyasal tercih konusunda açık olma sonucunu doğurmamaktadır. *Tablo 16*'da öğrencilerin en yakın 4-5 arkadaşının yerel seçimlerde kime oy vereceklerini bilme durumları görülmektedir. Katılımcıların %36.8'i en yakın arkadaşlarının tamamının oy tercihlerini bildiklerini; %53.0'ü ise bir kısmını bildiğini göstermektedir. Bu rakamlar I) Balıkesir Üniversitesi öğrencileri yüksek oranda politize olmamıştır ve farklı görüşlerden öğrenciler arasında arkadaşlık kurma düzeyi yüksektir; II) toplumumuzda siyasal hoşgörü gelişmediği için, kişiler olası sorunları önlemek amacıyla, siyasal tercihlerini yakın ilişkilerde bile belirtmeme yolunu seçmektedir şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 16. En Yakın 4-5 Arkadaşınızın Hangi Adaya/Siyasi Partiye Oy Vereceğini Biliyor musunuz?

SEÇENEKLER	F	%
Hayır	41	9.7
Hepsini Bilirim	155	36.8
Bazılarını Bilirim	223	53.0
Cevapsız	2	0.5
Toplam	421	100

3.2.15. Katılımcıların Seçim Tercihinin Oluşum Zamanı

Tablo 17, katılımcıların hangi parti veya adaya oy vereceklerinin ne zaman kesinleştiğini göstermekte. Bu soruya katılımcıların %38.24'ü “partim adayımı açıkladığı anda” cevabını vermiştir. *Tablo 9*'da görüldüğü gibi *yerel seçimlerde oy verme tercihinizi öncelikle ne belirlemektedir?* sorusuna katılımcıların %39.9'u “adayın siyasi düşüncesi ve partisi” cevabını vermişti. Her iki veri de öğrenci seçmenlerin yerel seçimlerdeki tercihlerinin büyük oranda parti tercihleri ile bağlantılı olarak oluştuğunu göstermektedir. Aşağıdaki tablo incelendiğinde katılımcıların %65.94'ünün hangi aday veya partiye oy vereceğinin seçimlere en az bir ay kala belli olduğu görülmektedir. Katılımcıların %23.8'inin kararı ise son bir ay içinde oluşmuştur.

Tablo 17. Hangi Partiye veya Hangi Adaya Oy Vereceğiniz Ne Zaman Kesinleşti/Kesinleşir?

SEÇENEKLER	F	%
Partim Adayımı Açıkladığı Anda	161	38.24
Bildiğim Birisi Adaylığını Açıkladığı Anda	57	13.5
Bir Aydan Önce	60	14.2
Son Bir Ay İçinde	42	10.0
Son Bir Hafta İçinde	58	13.8
Cevapsız	43	10.2
Toplam	421	100

3.2.16. Katılımcıların Bir Siyasi Parti ve İdeoloji İle Bütünleşmişlik Durumu

Tablo 18'de öğrencilerin bir ideoloji veya siyasi parti ile bütünleşmişlik durumlarının verileri yer almakta. *Kendinizi tek bir siyasi parti ile bütünleşmiş hissediyor musunuz?* sorusuna öğrencilerin %20.4'ü evet cevabı vermiştir. Bu soruya “kısmen” cevabı verenlerin oranı %30.6'dır. Her iki cevabın toplamı %51.0 yapmaktadır.

Buna karşın *kendinizi siyasal bir ideolojiye (sağ, sol, sosyal demokrasi, sosyalizm, liberalizm, muhafazakarlık, milliyetçilik, ulusalcılık, vb.) bağlı hissediyor musunuz?* sorusuna katılımcıların %39.4'ü “evet”; %58.2'si hayır cevabı vermiştir. Anket formunda bu sorunun seçenekleri arasında “kısmen” derecelendirmesi yer almamıştır.

Baba eğitim durumlarına göre katılımcıların kendilerini *siyasi bir parti* ile özdeş hissetme durumları şöyledir: ilkokul mezunu olmayanlarda %33.3; ilkokul mezunu olanlarda %16.1; orta okul mezunu olanlarda %20.8; lise mezunu olanlarda %20.0; üniversite mezunu olanlarda %24.7'dir.

Baba eğitim durumlarına göre katılımcıların kendilerini *siyasi bir ideoloji* ile özdeş hissetme durumları şöyledir: ilkokul mezunu olmayanlarda %50.0; ilkokul mezunu olanlarda

%35.5; orta okul mezunu olanlarda %32.5; lise mezunu olanlarda %40.0; üniversite mezunu olanlarda %48.1'dir.

Kız öğrencilerin %15.3'ü; erkek öğrencilerin %26.9'u kendilerinin siyasi bir parti ile tamamen özdeşleşmiş olduğunu belirtmekte. Kızların %49.8'i; erkeklerin ise %45.2'si kendilerini siyasi bir parti ile kısmen özdeşleşmiş hissetmekte. Kız öğrencilerin %35.7'si; erkek öğrencilerin ise %60.4'ü kendilerinin siyasi bir ideoloji ile özdeşleşmiş olduğunu belirtmekte.

Araştırmanın onuncu hipotezi *erkek öğrenciler kız öğrencilere oranla kendilerini belli bir siyasi parti veya siyasi bir ideoloji ile daha fazla özdeşleşmiştir* şeklindedir. Araştırmanın verileri bu hipotezin geçerliliğini koruduğunu göstermektedir.

Tablo. 18. Öğrencilerin Bir Siyasi Parti ve İdeoloji ile Bütünleşmişlik Durumları

SEÇENEKLER	Kendinizi Tek Bir Siyasi Parti İle Bütünleşmiş Hissediyor Musunuz?		Kendinizi Siyasal Bir İdeolojiye (Sağ, Sol, Sosyal Demokrasi, Sosyalizm, Liberalizm, Muhafazakarlık, Milliyetçilik, Ulusalçılık vb.) Bağlı Hissediyor musunuz?	
	F	%	F	%
Evet	86	20.4	166	39.4
Hayır	201	47.7	245	58.2
Kısmen	129	30.6	-	-
Cevapsız	5	1.2	10	2.4
Toplam	421	100	421	100

3.2.17. Katılımcıların Gelecekte Aktif Siyaset Yapma İsteği

Araştırmada *gelecekte aktif siyaset yapmak isteyen erkek öğrencilerin oranı daha yüksektir* (H-11) ve *ailelerinin ekonomik geliri yüksek olan öğrencilerin, düşük olanlara oranla, gelecekte aktif siyaset yapma isteği daha yüksektir* (H-12) hipotezleri de yer almaktadır. Tablo 19'daki veriler bu hipotezleri test etme imkanı vermektedir.

Gelecekte aktif olarak siyasete katılmak istiyor musunuz? sorusuna kız öğrencilerin %17.4'ü; erkek öğrencilerin %43.5'i "evet" cevabı vermiştir. Gelecekte aktif olarak siyaset yapmak isteyen öğrencilerin ortalaması %29'dur.

Ailelerinin ortalama aylık geliri 700 TL'den az olan öğrencilerin %26.6'sı; ailelerinin aylık geliri 2.200 TL'den yüksek olanların %31.11'i gelecekte siyasete aktif olarak katılmak istemiştir. Gelir durumuna bağlı olarak aktif siyaset yapma isteğinde düzenli bir artış görülmektedir.

Bu veriler öğrencilerin gelecekte aktif siyaset yapma isteği ile ilgili kurulan iki hipotezi de doğrulamaktadır. Hem erkek öğrencilerin hem de ailelerinin geliri yüksek olan öğrencilerin gelecekte aktif siyaset yapma istek oranı yüksek çıkmıştır.

Tablo 19. Gelecekte Aktif Olarak Siyaset Yapmak İster misiniz?

SEÇENEKLER	F	%
Evet	122	29.0
Hayır	296	70.3
Cevapsız	3	0.7
Toplam	421	100

3.2.18. Katılımcıların Sivil Toplum Kuruluşlarına Üyelik Durumu

Sivil toplum kuruluşuna üye olan öğrencilerin oy verme davranışına ilişkin bulgular *Tablo 20*'de verilmiştir. Öğrencilerin %78.8'i (332 kişi) her hangi bir sivil toplum örgütüne üye değilken % 13.8'i (58 kişi) sivil toplum örgütüne üye olduğunu belirtmiştir. Kız öğrencilerin %10.7'si; erkek öğrencilerin %17.7'si sivil toplum kuruluşlarına üyedir.

Tablo 20. Sivil Toplum Kuruluşlarında Üyeliğiniz Var mı?

SEÇENEKLER	F	%
Evet	58	13.8
Hayır	332	78.8
Önceden Vardı, Şimdi Yok	28	6.7
Cevapsız	3	0.7
Toplam	421	100

Katılımcıların halı hazırda ve geçmişte %20'sinin bir sivil toplum kuruluşuna üyeliği olmuştur. Sivil toplum kuruluşlarına üyelik ile seçimlere katılma eğilimi arasındaki ilişkiye bakmak yararlı olabilir. Seçim döneminde bir sivil toplum kuruluşuna üyeliği bulunan öğrenciden %65.5'i oy kullanacağını belirtmiştir. Bu rakam %58.0 olan öğrencilerin genel katılım düzeyininin 7.5 puan üzerindedir. Bu durum sivil toplum üyeliğinin seçimlere katılımı olumlu yönde etkilediğini göstermektedir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada farklı bir seçmen kategorisi oluşturan üniversite öğrencilerinin, çeşitli faktörlere göre genel siyasal katılımları ve özelde yerel seçimlere katılım düzeyleri, ampirik olarak belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma için kurulan 13 hipotez test edilmiştir. Araştırma

bulguları, üniversite öğrencilerinin yerel seçimlere katılımlarının hem Türkiye genelindeki katılımdan hem de Balıkesir ilindeki katılımdan oldukça düşük olduğunu göstermekte. Tola (2007: V)'nin Ankara örneğinde yaptığı araştırmada üniversite öğrencilerinin genel anlamda siyasal katılımı “orta düzeyde” çıkmıştır. Üniversite gençliğinin seçimlere katılımının düşük olması, genel olarak gençlerin siyasal katılımının düşük olduğunu göstermez. Hatta seçimlere katılmamanın bir çeşit siyasal katılım olup-olmadığı da sorgulanmalıdır. “Seçimlere katılmama” geleneksel olmayan “siyasal katılma” kalıplarından biri olan *protesto*, niteliği de taşıyabilir (Erdoğan, 2003: 5). Anket sorularında seçimlere katılmama nedenleri arasında “*protesto*” seçeneğinin yer almaması bir eksiklik olarak görülebilir. Ancak 2009 seçimlerine katılmayan 176 öğrenciden 30 tanesi (toplam öğrencilerin %7.14’ü) katılmama nedenleri arasında “beni temsil edecek aday bulamadım” ve “siyasete tamamen ilgisizim” seçeneklerini kendilerine uygun bulmuştur. Bu tercihlerin protestoya yakın bir anlamı vardır.

Ailelerinin yanında okuyan öğrencilerin katılımının çok yüksek çıkması, öğrencilerin katılımsızlığının büyük oranda dış faktörlere bağlı olduğunu gösterir. Katılımı olumsuz yönde etkileyen faktörlerin başında, Türkiye’de uygulanan “belirli bir adreste oy kullanma zorunluluğu” gelmektedir. Öğrencilerin çok büyük bir kısmı (%28.27) oy pusulaları okudukları yere gelmediği için seçime katılamadıklarını ifade etmiştir.

Araştırma bulguları araştırma için kurulan 13 hipotezden 9’unun geçerli 4’ünün geçersiz olduğunu göstermiştir:

* *Erkek öğrencilerin seçimlere katılım oranı daha yüksektir*, hipotezi araştırmada elde edilen bulgularla doğrulanamamıştır. Erkeklerin katılım oranı %58.1; kızların katılımı ise %57.9’dur. Bu araştırmada, literatürdeki “siyasal katılımı cinsiyete bağlı anlamlı farklılık vardır” yargısının üniversite öğrencilerinin seçimlere katılım olgusunda geçerli olmadığı görülmüştür.

* *Araştırmanın bulguları, öğrencilerin yaşları ve sınıfları yükselince katılım oranı yükselir*, hipotezini doğrulamaktadır. Sınıflara göre farklılık, yaşa göre farklılıktan daha büyük çıkmıştır. Üniversite öğrencilerinin katılım araştırmalarında “yaş” faktörünün yanı sıra “sınıf” faktörünün de kullanılması önerilmektedir.

* *Araştırma, öğrencilerin kaldığı yere göre siyasal katılımlarında farklılıklar vardır*, hipotezini ve *öğrenci yurtlarında kalanların katılımı daha düşüktür*, alt hipotezini doğrulamaktadır. Ailelerinin yanında kalan öğrencilerin seçimlere katılımının öğrenci evlerinde kalanlara ve yurttaki kalanlara oranla çok yüksek olması dikkat çekicidir. Ailelerinin

yanında oturan öğrencilerin katılım oranı (%94.4) Balıkesir genel katılımının (%85.19) da üzerindedir. Öğrenci evlerinde kalanların katılım düzeyi ise yurttan kalan öğrencilere göre 11.4 puan yüksektir.

* Araştırma, bulguları şehir merkezinde okuyan öğrencilerin katılımı (%59.6) ile kampusta okuyan öğrencilerin katılımı (%57.6) arasında anlamlı farklılık olmadığını gösterir. *Şehir merkezinde okuyan öğrencilerin katılım oranı üniversite kampusunda okuyan öğrencilere göre daha yüksektir* hipotezi geçersiz kalmıştır. Bu hipotezin başka araştırmalarda sınanmasında yarar vardır.

* Araştırma, *aileleri Balıkesir’de oturan öğrencilerin katılım düzeyi daha yüksektir*, hipotezini doğrulamıştır. Üniversite öğrencilerinin katılım düzeyi genelde %58.0 iken; ailesi Balıkesir il merkezinde yaşayan öğrencilerin %90.3’ünün seçimlere katıldığı görülmektedir. Aileleri Balıkesir ilçe ve köylerinde yaşayanların katılım oranı ise %78.1’dir.

* Araştırma bulguları, *aileleri büyük yerleşim birimlerinde oturanların katılımı daha yüksektir*, hipotezini yanlışlamıştır. Aileleri “metropolde” ve “büyükşehirde” olan öğrencilerin siyasal katılımı diğerlerinden küçük çıkmıştır. Bunun nedeni Balıkesirli öğrencilerin evren (ve örneklem) içindeki ağırlığıdır. Örneğin aileleri “100.00’in üzerinde şehir”de oturan öğrenci grubunda Balıkesirli öğrencilerin oranı %34.6’dır. Bazı araştırmalarda büyük kentlerdeki seçmenlerin katılım oranının diğer kentlere veya kırsal kesime oranla düşük olduğu bulguları yer almaktadır (TÜSİAD, 2001: 35).

* Araştırma, *aile gelir durumu yükselince öğrencilerin katılım oranı yükselir*, hipotezini yanlışlamıştır. Araştırma verilerine göre ailelerin gelir düzeyi ile öğrencilerin katılım davranışları arasında düzenli bir ilişki yoktur. En alt gelir grubu ile en üst gelir grubunun katılım düzeyi yüksek; orta gelir grubunun katılım düzeyi düşük çıkmıştır.

* Araştırma, *anne-babalarının eğitim düzeyi yükselince seçimlere katılım oranı yükselir*, hipotezini geçerli kılmaktadır. Ancak öğrencilerin seçimlere katılımı ile anne-babaların eğitim düzeyi arasındaki ilişkide bazı düzensizlikler vardır. Annelerin lise mezunu olması, babaların da ortaokul mezunu olması önceki eğitim kategorilerine göre artışa neden olmamıştır.

* Bu araştırmada elde edilen bulgular, *daha önceden oy kullanmış öğrencilerin/gençlerin, oy kullanmamışlara oranla son seçimlere katılımları yüksektir*, hipotezini geçerli kılar. Daha önceki yerel seçimlerde oy kullanma hakkı olup seçime katılmayan öğrencilerin %38.5’i; oy kullanma hakkı olup seçime katılan öğrencilerin %68.1’i

2009 seçimlerinde oy kullanacaklarını belirtmiştir. Bu veriler öğrencilerin oy kullanma veya kullanmama davranışlarının bir çeşit alışkanlığa/kültüre dönüştüğünü göstermektedir.

* Araştırma, *erkek öğrenciler kız öğrencilere oranla kendilerini belli bir siyasi parti veya siyasi bir ideoloji ile daha fazla özdeşleştirir*, hipotezini geçerli kılmaktadır. Seçime katılımında kız öğrenciler ile erkek öğrenciler arasında anlamlı farklılık olmadığını yukarıda belirtmiştik. İdeoloji ve siyasi partiye bağlılıkta büyük farklılıklar bulunmaktadır. Kız öğrencilerin %15.3'ü; erkek öğrencilerin ise %26.9 kendilerinin siyasi bir partiyle büyük ölçüde özdeşleşmiş hissetmekte. Kız öğrencilerin %35.7'si; erkek öğrencilerin ise %44.1'i kendilerinin siyasi bir ideoloji ile özdeşleşmiş olduğunu belirtmektedir.

* Araştırma bulguları, *gelecekte aktif siyaset yapmak isteyen erkek öğrencilerin oranı daha yüksektir* hipotezi ile *ailelerinin ekonomik geliri yüksek olan öğrencilerin, düşük olanlara oranla, gelecekte aktif siyaset yapma isteği daha yüksektir* hipotezini geçerli kılmıştır. Erkek öğrencilerin %43.5'i gelecekte aktif olarak siyasete katılmak istemektedir; bu oran kızlarda %17.4'tür. Ailelerinin ortalama aylık geliri 700 TL'den az olanların %26.6'sı; 2.200 TL'den yüksek olanların ise %31.11'i gelecekte siyasete aktif olarak katılmak istemiştir. Aktif siyaset yapma isteğinde, gelir durumuna bağlı olarak düzenli bir artış görülmektedir. Türkiye'de aktif siyaset yapmanın orta sınıftan erkeklere ait bir kariyer elde etme tarzı olduğu düşünülmektedir (Erdoğan, 2003: 22). Araştırma bu yargıyı desteklemektedir.

* Araştırma, *aile faktörü kız öğrencilerin seçim tercihlerinin oluşumunda daha etkilidir*, hipotezini doğrular. Kız öğrencilerin %23.4'ü; erkeklerin ise %10.8'i ailelerinden etkilenmektedir.

Araştırma anketindeki herhangi bir hipotezi test etme amacı olmayan, salt betimsel nitelikli sorular ve seçenekler de yer almıştır. Bu sorulara verilen cevaplardan elde edilen bulguların bir kısmı şunlardır: (a) Yerel yönetimlerin üniversite gençliğine yönelik hizmetleri arasında katılımcıların en yüksek beklentisini "eğitim bursu" oluşturmaktadır. (b) Balıkesir'de yerel yönetimin üniversite gençliğine yönelik hizmetlerinden en iyi durumda bulunanı "ulaşım"dır. (c) Öğrencilerin %59.1'i oy vereceği/verebileceği aday veya siyasi partinin üniversite gençliğinin sorunlarına seçim kampanyalarında yer verip vermediğini bilmemekte; bu oran gençlik sorunları alanında %44.2'dir. (d) Öğrencilerin yerel seçimlerde oy verme tercihini en çok (%39.9) adayın siyasi düşüncesi veya partisi belirlemektedir. (e) Katılımcılar siyasi parti tercihlerinin en az belediye başkanını seçerken belirleyici olacağını belirtmiştir. (f)

Katılımcılar seçim tercihlerinin oluşumunda en çok ailelerinden etkilendiklerini; en çok arkadaşlarını etkilediklerini belirtmiştir. (g) Seçim sürecinde mitinglere ve toplantılara katılım %10.2, seçim kampanyasında aktif yer alma oranı %5.2'dir. (h) Öğrenciler seçim gündemini daha çok ulusal televizyondan takip etmektedir (%64.4). (ı) Katılımcıların %18.3'ü seçim gündemi üzerine arkadaşlarıyla konuşmadıklarını belirtmiştir. (i) Katılımcıların %36.8'i en yakın 4-5 arkadaşlarından hepsinin hangi adaya oy vereceğini bildiklerini belirtmiştir. (j) Katılımcıların %61.74'ünün oy tercihi seçimlerden bir ay önce belli olmuştur. (k) Katılımcıların %20.5'i bu güne kadar bir sivil toplum kuruluşuna üye olmuştur. (l) Oy verme davranışını "vatandaşlık görevi" görenlerin oranı, "siyasal hak" görenlerden yüksektir.

Araştırmada elde edilen bulgular araştırmanın evreni ile sınırlıdır. Ancak Türkiye'deki gençlerin siyasal katılım ve seçimlere katılım kalıpları hakkında ipuçları verebilir veya farklı şehirlerde ve üniversitelerde yapılacak araştırmalara karşılaştırma yapma imkanı sunabilir.

Araştırma, siyasal katılım ve seçimlere katılım araştırmalarında "üniversite öğrencileri"nin, "gençlik" kategorisinden ayrı değerlendirilmesi gerektiğini ortaya koymuştur. Üniversite öğrencilerinin genel seçmen kitlesi içindeki oranının, her seçim döneminde önemli artışlar göstermesi, bu tarz araştırmaların önemini artırmaktadır. Üniversite gençliğinin siyasal katılımı, genel seçimlere katılımı ve yerel seçimlere katılımı üzerine Türkiye ölçeğinde yapılacak ampirik araştırmalar, literatüre önemli katkılar sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- BEETHAM, D. (2008) Demokrasi ve İnsan Hakları, Çev. B. Canatan, Ankara, Liberte Yayınları.
- BILTON, T. ve başk. (2008) Sosyoloji, Çev. Ed. K. İnal, Ankara, Siyasal Kitabevi.
- CRICK, B. (2008) "Siyasal Katılım" (İç.) Modern Toplumsal Düşünce Sözlüğü, Ed. W. Outhwaite, İstanbul, İletişim Yayınları, ss. 672-3.
- ÇETİNKAYA, Y. D. (2008) "Tarih ve Kuram Arasında Toplumsal Hareketler", (İç.) Toplumsal Hareketler; Tarih Teori ve Deneyim, Drl. Y. D. Çetinkaya, İstanbul, İletişim Yayınları, ss. 15-61.
- ÇUKURÇAYIR, M. A. (2004) Siyasal Katılma ve Yerel Demokrasi, Konya Çizgi Kitabevi.
- DAHL, R. A. (1996) Demokrasi ve Eleştirisi, Çev. L. Köker, Ankara, Yetkin Yayınları.
- DİRLİK, A. (2008) "Pasifik Perspektifinde Toplumsal Hareketler: Çağdaş Radikal Siyasetin Soyağacı Üzerine Düşünceler", Çev. G. Doğduaslan, (İç.) Toplumsal Hareketler, Tarih, Teori ve Deneyim, Derl. Y. D. Çetinkaya, İstanbul, İletişim Yayınları, ss. 65-83.
- DURAN, H. (2005) "Siyasal Katılmayı Etkileyen Faktörler Üzerine Bir Araştırma" , Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı 13, ss. 131-152.
- ERDOĞAN, E. (1999) Türk Gençliği ve Siyasal Katılım Boyutları: Bir Katılım Endeksi Çalışması, İstanbul, Strateji /MORI.

- ERDOĞAN, E. (2003) Türk Gençliği ve Siyasal Katılım: 1999-2003,
http://www.urbanhobbit.net/PDF/typp_turkish.pdf>
- EREN, V.; KILIÇ, S. (2008) “Yönetim-Yurttaş İlişkileri Bağlamında Yurttaşların Yerel Yönetime Katılımı ve Niğde İli Uygulaması, Niğde Üniversitesi İİBF Dergisi, Cilt:1, Sayı: 1, ss. 41-57.
- GÖZÜBÜYÜK, A. Ş. (2000) Anayasa Hukuku, Ankara, Turhan Kitabevi.
- GRIFFIN, C. (2005) “Challenging Assumptions About Youth Political Participation: Critical Insights from Great Britain”, (In) Revisiting Youth Political Participation, Ed. J. F., Strasbourg, Council of Europe, pp. 145-154
- HEYWOOD, A. (2007) Siyaset, Çev. B. B. Özipek ve başk., Ankara, Adres Yayınları.
- KAPANİ, M., (1988) Politika Bilimine Giriş, Ankara, Bilgi Yayınevi.
- KIŞLALI, A. T. (1987) Siyaset Bilimi, Ankara, Ankara Üni. Basın-Yayın Yüksek Okulu.
- KOURVERTARIZ, G. A.; DOBRATZ, B. A. (2004) “Siyaset Sosyolojisine Giriş”, (İç.) Siyaset Sosyolojisi Yazıları, Haz. M. Sağır, S. Akıllı, Ankara, Siyasal Kitabevi, ss. 53-122.
- LIPSET, S. M. (1986) Siyasal İnsan, Çev. M. Tunçay, Ankara, Teori Yayınları.
- MELUCCI, A. (2004) “Toplumsal Hareketler ve Günlük Hayatın Demokratikleşmesi” (İç.) Sivil Toplum ve Devlet, Ed. J. Keane, Çev. L. Köker ve başk., Ankara, Yedi Kıta Yayınları, ss. 271-288.
- POGGI, G. (2007) Devlet, Çev. A. Babacan, İstanbul, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- POWELL, G. B. (1990) Çağdaş Demokrasiler, Çev. M. Turhan, Ankara, Türk Demokrasi Vakfı.
- SARIBAY, A. Y. (1998) Siyasal Sosyoloji, İstanbul, Der Yayınları.
- TILLY, C., (2008) Toplumsal Hareketler, Çev. O. Düz, İstanbul, Babil Yayınları.
- TOLA, Ö. (2007) Türkiye’de Üniversite Öğrencilerinin Siyasal Katılım Düzeylerinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, Ankara Üniversitesi,
- TURAN, İ. (1976) Siyasal Sistem ve Siyasal Davranış, İstanbul, Der Yayınları.
- TÜSİAD (2001) Seçim Sistemi ve Siyasi Partiler Araştırması, İstanbul
- YÜZBAŞIOĞLU, N. (2000) “Seçme ve Seçilme Hakkı”, (iç.) İnsan Hakları, Ed. K. Tankuter, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları, ss. 216-229.
- ZENGİNKUZUCU, D. M. (1998) Patterns of Political Participation in-Post 1980 Turkey, İstanbul, Boğaziçi Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi.